

Sygn. akt II UK 109/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gersdorf

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku D. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 listopada 2009 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 października 2008 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 9 października 2008 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z 13 grudnia 2007 r. i przyznał wnioskodawczyni D. K. prawo do emerytury nauczycielskiej od 1 września 2007 r.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 31 maja 2007 r. odmówił wnioskodawczyni prawa do emerytury nauczycielskiej z barku trzydziestoletniego okresu zatrudnienia. Zarzucał nadto, iż nie rozwiązała nauczycielskiego stosunku pracy.

Sąd Okręgowy wyrokiem z 13 grudnia 2007 r. oddalił jej odwołanie. Uznał, że w sprawie nie miała znaczenia kwestia zaliczenia wnioskodawczyni do wymaganego stażu emerytalnego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, gdyż przepis art. 88 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela prawo do emerytury nauczycielskiej warunkuje rozwiązaniem stosunku pracy. Niespornym zaś było, że wnioskodawczyni jest zatrudniona w Publicznym Gimnazjum w P. i nie rozwiązała stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację wnioskodawczyni. Stwierdził naruszenie przez Sąd Okręgowy i pozwany organ ubezpieczeń społecznych art. 88 Karty Nauczyciela, gdyż według przepisu art. 88 ust. 2a pkt 1 w brzmieniu obowiązującym od 31 sierpnia 2007 r., nadanym ustawą z 23 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela, nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy. Zatem Sąd Okręgowy zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. winien mieć na uwadze obowiązujący stan prawny i uwzględnić żądanie wnioskodawczyni (urodzonej w 1959 r.) zgodnie z art. 88 ust. 2a. Wystarczający był też ogólny staż emerytalny, gdyż należało do niego zaliczyć okres pracy wnioskodawczyni w gospodarstwie rolnym rodziców.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie art. 88 Karty Nauczyciela poprzez błędną wykładnię wynikającą z przyjęcia przez Sąd Apelacyjny, iż nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek bez konieczności

rozwiązywania stosunku pracy. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi wnioskodawczyni wniosła o oddalenie skargi, argumentując między innymi, że zgodnie z art. 88 ust. 2a pkt 1 Karty Nauczyciela nie miała obowiązku rozwiązania zatrudnienia w Publicznym Gimnazjum w P.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut podstawy skargi kasacyjnej jest zasadny.

Rozwiązanie nauczycielskiego stosunku pracy, prócz wymaganego stażu ogólnego i szczególnego (nauczycielskiego), jest warunkiem koniecznym do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Jasna treść tego przepisu nie pozwala na inną wykładnię i orzecznictwo potwierdza konieczność spełnienia tego warunku. Dostrzega się jedynie problemy interpretacyjne związane z powrotem nauczyciela bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy w aspekcie nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej (wyrok Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2009 r., I UK 5/09, LEX nr 518058).

W tej sprawie problem dotyczył jednak prawa do emerytury nauczycieli „młodszych”, czyli urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r. Chodzi więc o rozwiązanie systemowe, spowodowane reformą emerytalną, dlatego pierwotnie - od 1 stycznia 1999 r. - do art. 88 dodano przepis ust. 2a, zgodnie z którym nauczyciele urodzeni w tym okresie, zachowują prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1, bez względu na wiek, w ciągu 8 lat od wejścia w życie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, czyli do końca 2006 r. Innymi słowy również nauczyciele z tej grupy nie byli zwolnieni z warunku rozwiązania stosunku pracy, skoro przysługiwało im takie samo prawo do emerytury jak w ust. 1 art. 88. Brak rozwiązania systemowego powodował jednak, iż określone w art. 88 ust. 2a prawo przedłużono wprawdzie do 9 lat, a potem do 10 lat, czyli do końca 2008 r. Jednakże ustawą z 23 sierpnia 2007 r. o zmianie Karty Nauczyciela zmieniono treść art. 88 ust. 2a i od tego momentu można było dostrzec zapatrywanie, podzielane przez niektóre sądy powszechne, że rozwiązanie nauczycielskiego stosunku pracy przestało być warunkiem prawa do wcześniejszej emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88, a ściślej na podstawie art. 88 ust. 2a. Zgodnie z tą zmianą nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r.

zachowują prawo przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1, w ciągu 9 lat od wejścia w życie ustawy z 17 grudnia 1998 r., z wyjątkiem rozwiązania stosunku pracy (pomija się w rozważaniach warunek związany z nieprzystąpieniem do ofe). Jednocześnie art. 2 ustawy zmieniającej stanowił, że nauczyciele spełniający warunki określone w art. 88 ust. 2a, którzy w okresie od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy rozwiązali, na swój wniosek stosunek pracy, mogą w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy, złożyć pracodawcy oświadczenie o woli powrotu na dotychczasowe stanowisko. Dyrektor szkoły nawiązuje ponownie stosunek pracy z nauczycielem, jeżeli na tym stanowisku nie zatrudniono innej osoby oraz przywrócenie stosunku pracy jest uzasadnione wymaganą ilością godzin nauczania danego przedmiotu w szkole (przepis nie miał zastosowania do dyrektorów szkół). W uzasadnieniu projektu tej ustawy podano między innymi, że zmiana art. 88 ust. 2a ustawy wynikała z konieczności pilnego zapobieżenia masowemu składaniu wypowiedzi przez nauczycieli urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., którzy warunki stażowe spełnią do końca roku. Zmiana ma na celu umożliwienie nauczycielom, którzy spełnią warunki dla przejścia na wcześniejszą emeryturę jej uzyskanie, niezależnie od terminu złożenia wniosku o rozwiązanie stosunku pracy. Według dotychczasowego stanu prawnego warunkiem zachowania uprawnień było rozwiązanie stosunku pracy. Proponowano zatem iżby prawo emerytury bez względu na wiek zachowali nauczyciele, którzy do końca 2007 r. spełnią warunki określone w art. 88 ust. 1, z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy.

To, że nauczyciel zainteresowany uzyskaniem prawa do emerytury nie musiał spełnić warunku rozwiązania stosunku pracy do 31 grudnia 2007 r. wcale nie oznaczało, że od tej zmiany art. 88 ust. 2a warunek ten nie miał zastosowania. W rozwiązaniu tym przeważały względy pragmatyczne związane z pozostawianiem nauczycieli w zatrudnieniu (wszak taki cel ma też cyt. art. 2 ustawy zmieniającej), a nie chęć zmiany dotychczasowej konstrukcji prawa do emerytury nauczycielskiej warunkowanej rozwiązaniem stosunku pracy. Innymi słowy warunki stażowe ogólne i szczególne nauczyciel musiał spełniać do końca 2007 r., natomiast rozwiązanie stosunku pracy mogło nastąpić po tej dacie. Ten sam problem nie został jednak

nadal rozwiązany, stąd kolejna zmiana art. 88 ust. 2a (ustawą z 2 listopada 2007 r.) wydłużyła okres 9 lat do 10. W uzasadnieniu projektu tej zmiany podano między innymi, że w wydłużeniu o rok okresu w którym nabywać będzie można prawo do wcześniejszej emerytury upatruje się „zwolnienia wielu stanowisk pracy dla młodych ludzi, którzy będą mogli podjąć pracę”.

Sąd Najwyższy kilkakrotnie zajmował się wykładnią art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela i zgodnie przyjmował, że rozwiązanie stosunku pracy jest niezbędnym warunkiem nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej bez względu na wiek również przez nauczycieli urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r. Warunek rozwiązania stosunku pracy z art. 88 ust. 1 nie został wyłączony w regulacji z ust. 2a tego przepisu Karty Nauczyciela (wyroki Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2009 r., I UK 308/08, niepublikowany; z 24 września 2009 r., II UK 27/09, niepublikowany; z 24 marca 2009 r., I UK 261/08, niepublikowany; z 20 listopada 2008 r., I UK 104/08, LEX nr 489009).

Z tych motywów zarzut skargi był zasadny, dlatego uwzględniając jej wniosek orzeczono stosownie do art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 w związku z art. 398²¹ k.p.c.